

Νοητική υστέρηση: Ερωτήσεις πιστοποίησης

Γεωργία Νταβαρούκα

Geo_ntav@live.com

Λάρισα 24-5-2016

Ερωτήσεις πιστοποίησης

- 1. Γράψτε τον ορισμό της νοητικής καθυστέρησης και περιγράψτε τις κατηγορίες στις οποίες διακρίνονται τα νοητικά καθυστερημένα άτομα.
- 2. Σε ποιους τομείς ανάπτυξης δίνει έμφαση η προσπάθεια αντιμετώπισης των παιδιών με Νοητική Καθυστέρηση;
- 3. Να αναφέρετε 2 συγκεκριμένες ασκήσεις (για το πρόγραμμα των εκπαιδευσιμων) που αποσκοπούν στην ανάπτυξη της αντίληψης των χρωμάτων. Τι υλικά θα χρησιμοποιήσετε;
- 4. Ποια είναι τα αίτια που μπορεί να προκαλέσουν τη νοητική καθυστέρηση;
- 5. Ποιες είναι οι κυριότερες διδακτικές αρχές της μεθόδου διδασκαλίας των Νοητικά Καθυστερημένων παιδιών;

Ερωτήσεις πιστοποίησης

- 6. Ποιες είναι οι διαφορές στα χαρακτηριστικά (πνευματικά - συναισθηματικά) των εκπαιδευσιμων και των ασκήσιμων παιδιών;
- 7. Ποια είναι τα γνωστικά χαρακτηριστικά των Νοητικά Καθυστερημένων παιδιών, που αφορούν προβλήματα μάθησης;
- 8. Ποια περιβαλλοντικά αίτια πιστεύετε ότι ευθύνονται για το φαινόμενο της Νοητικής Καθυστερήσης;
- 9. Ποιες μορφές αγωγής μπορούν να εφαρμοστούν στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα των Νοητικά Καθυστερημένων Παιδιών; Ποιοι είναι οι στόχοι και ποια τα πιθανά αποτελέσματα τους;
- 10. Ποιο είναι το κατάλληλο υλικό για την αγωγή των αισθήσεων σε νοητικά καθυστερημένα παιδιά; Προτείνετε μια τεχνική.

1. Ορισμός-κατηγορίες

- Ο Αμερικάνικος Σύνδεσμος Νοητικής Καθυστέρησης (American Association on Mental Retardation, 1983) θεωρεί την νοητική καθυστέρηση ως την σημαντικά κάτω από τον μέσο όρο γενική λειτουργία που συνυπάρχει με την ανεπάρκεια στην προσαρμοστική συμπεριφορά (αυτοεξυπηρέτηση, ζωή μέσα στο σπίτι, κοινωνικές δεξιότητες, αυτό-καθοδήγηση, λειτουργικές, ακαδημαϊκές δεξιότητες, ψυχαγωγία, υγεία-ασφάλεια, χρήση κοινοτικών υπηρεσιών/ πόρων, εργασία, επικοινωνία) και εκδηλώνεται κατά τη διάρκεια της αναπτυξιακής περιόδου.
- Ελαφριά νοητική υστέρηση
- Μέτρια νοητική υστέρηση
- Σοβαρή νοητική υστέρηση
- Βαριά νοητική υστέρηση
- Μη προσδιοριζόμενη αλλιώς

2. Τομείς ανάπτυξης

Αυτοεξυπηρέτηση

Σίτιση

Ντύσιμο

Φροντίδα και υγιεινή σώματος

Προσανατολισμός-Χώρος

Χρόνος

Αισθήσεις

Γνωστικά χαρακτηριστικά(Μνήμη, Ταχύτητα,
Μεταγνώση κ.τ.λ)

3. Δραστηριότητες αντίληψης χρωμάτων

- ► Να αναγνωρίζει ότι τα αντικείμενα είναι χρωματιστά: προσωπικά αντικείμενα (ρούχα, ποτήρι).
- ► Να γνωρίζει ότι μπορεί να χρωματίσει αντικείμενα: βάφει άχρηστα αντικείμενα, πάνω σε χαρτί χρησιμοποιεί διάφορα χρώματα.
- ► Να διαχωρίζει και να ταξινομεί τα βασικά χρώματα: ομαδοποιεί φρούτα σύμφωνα με το χρώμα τους (αρχικά ένα χρώμα, κατόπιν δύο κ. λπ.),
- ► Να πειραματιστεί με την μίξη χρωμάτων: αναμιγνύει μέσα σε ένα κύπελλο/ κουτί δύο χρώματα από τέμπρες, βουτά το χέρι του σε ένα χρώμα δαχτυλομπογιάς και αφήνει τύπωμα πάνω σε χαρτί και κατόπιν βουτά το χέρι του σε άλλο χρώμα και το φέρνει σε επαφή με το αρχικό τύπωμα παρατηρώντας την αλλαγή του χρωματισμού.

4. Αίτια νοητικής υστέρησης

Προγεννητικά

- Κληρονομικοί παράγοντες
- Χρωμοσωμικές ανωμαλίες (σύνδρομο Down, σύνδρομο Klinefelter, σύνδρομο Turner)
- Ασθένειες της εγκύου (λοιμώξεις, ερυθρά, ιλαρά, κοκ.)
- Ανωμαλίες μεταβολισμού (PKU)
- Ασυμβατότητα του Rh του αίματος της μητέρας με αυτό του εμβρύου
- Ανοξία
- Τραυματισμοί της εγκύου
- Κακή διατροφή
- Δηλητηριάσεις από μόλυβδο

Περιγεννητικά

- Ανοξία
- Τραυματισμοί και αιμορραγία του εγκεφάλου
- Πρόωρη γέννηση

Μεταγεννητικά-περιβαλλοντικά

- Μολυσματικές ασθένειες
- Ατυχήματα
- Υψηλός πυρετός
- Μεταβολικές ανωμαλίες
- Ψυχοκοινωνικοί παράγοντες (ιδρυματοποίηση, στερημένο εκπαιδευτικό περιβάλλον, συναισθηματική αποστέρηση).

5. Διδακτικές αρχές

Μέθοδοι διδασκαλίας

- Η «βήμα-βήμα» προσέγγιση της νέας γνώσης.
- Η αξιοποίηση περισσότερων αισθήσεων.
- Η ευχάριστη, εύκολη και παιγνιώδης προσέγγιση της γνώσης.
- Οι συχνές επαναλήψεις

6. Εκπαιδεύσιμα-Ασκήσιμα (διαφορές)

Ασκήσιμα:

- Είναι τα παιδιά με δείκτη νοημοσύνης 30-35 μέχρι 50-55 που δε μπορούν να παρακολουθήσουν το ακαδημαϊκό σχολικό πρόγραμμα και να ωφεληθούν από αυτό. Το πρόγραμμα των ασκησίμων στοχεύει κυρίως στην ανάπτυξη ατομικών και κοινωνικών δεξιοτήτων (αυτοεξυπηρέτηση, επικοινωνία κ.τ.λ.) για να μπορούν να ζήσουν με σχετική επιτήρηση.
- Στη σωματική ανάπτυξη παρουσιάζουν συνήθως διάφορες μειονεξίες σοβαρές ή ελαφρές και ιδιαίτερα στα αισθητήρια όργανα.
- Η νοητική τους ανάπτυξη κυμαίνεται από το $\frac{1}{4}$ μέχρι το $\frac{1}{2}$ των κανονικών παιδιών.
- Η επικοινωνία τους γενικά ομοιάζει με αυτή των μικρών παιδιών (λίγες λέξεις, χειρονομίες κ.τ.λ.)
- **Δε μπορούν να αποκτήσουν βασικές δεξιότητες και γνώσεις.** Μπορούν να αναπτύξουν δεξιότητες αυτοεξυπηρέτησης που είναι απαραίτητες για να ζουν με την επίβλεψη και την υποστήριξη των δικών τους προσώπων.
- **Το σχολικό πρόγραμμα διαφέρει από εκείνο των εκπαιδευσίμων και είναι προσαρμοσμένο στις δυνατότητές τους και τις ανάγκες τους.**

6. Εκπαιδεύσιμα-Ασκήσιμα (διαφορές)

Εκπαιδεύσιμα:

Είναι τα παιδιά με δείκτη νοημοσύνης 50-55 μέχρι 70-75, που μπορούν να παρακολουθήσουν σχολικό ακαδημαϊκό πρόγραμμα και να ωφεληθούν από αυτό. Η ανάπτυξη τους ως προς το βάρος, το ύψος, τον κινητικό συντονισμό είναι κανονική ή διαφέρει ελάχιστα από τα “φυσιολογικά άτομα”. Η συχνότητα διαταραχών όρασης, ακοής ή του κινητικού συντονισμού είναι μεγαλύτερη στα Ν.Υ. άτομα παρά στα “φυσιολογικά” άτομα.

- Η νοητική ανάπτυξή τους είναι βραδεία και ελλιπής.
- Δυσκολίες στην αφηρημένη σκέψη, μένουν προσκολλημένα στα συγκεκριμένα.
- Περιορισμένη ικανότητα για γενίκευση και δύσκολα αναγνωρίζουν και αντιλαμβάνονται κοινά στοιχεία ανάμεσα σε διαφορετικές περιπτώσεις.
- Η επιλεκτική προσοχή παρουσιάζει αδυναμίες και ακούσια διάσπαση.
- Σοβαρές δυσκολίες παρουσιάζουν στην ικανότητα της αντίληψης, όπως στην αντίληψη του όλου και του μέρους, στην αντίληψη του χώρου και του χρόνου, στην αντίληψη της μορφής και του πλαισίου.
- Η σημαντικότερη όμως έλλειψη απ’ όλες τις ανεπάρκειες που παρουσιάζουν είναι η έλλειψη κινήτρων.
- Αδυναμίες στη γλωσσική ανάπτυξη
- Φτωχό λεξιλόγιο (ενεργητικό- παθητικό)
- Δυσκολίες στην επικοινωνία, προβλήματα ομιλίας.
- Δυσκολίες στον κοινωνικοσυναισθηματικό τομέα και στη συμπεριφορά. Ενοχλούνται εύκολα από ασήμαντες αφορμές, εύκολα γελούν ή κλαίνε.
- Δυσκολεύονται να οριοθετήσουν το καλό από το κακό.
- **Παρ’ όλα αυτά...**
- Κατανοούν τη στάση και τις διαθέσεις των ατόμων του περιβάλλοντος τους και συμπεριφέρονται ανάλογα.
- Ανταποκρίνονται στις βασικές απαιτήσεις της καθημερινής ζωής.
- Η αναπτυξιακή τους πορεία έχει σχέση με αρκετούς παράγοντες, όπως η πρόωμη διάγνωση, η αιτιολογία της υστέρησης καθώς και η στήριξη που θα έχει από το οικογενειακό, το σχολικό περιβάλλον, τους ειδικούς και την πολιτεία. Γενικά τα εκπαιδεύσιμα παιδιά κάτω από καλές συνθήκες εκπαίδευσης κατακτούν βασικές ακαδημαϊκές γνώσεις του Δημοτικού Σχολείου, προσαρμόζονται στο κοινωνικό περιβάλλον και κατορθώνουν σε μεγάλο ποσοστό να ασχοληθούν επιτυχώς με μια εργασία και να ζουν ως ανεξάρτητα μέλη της κοινωνίας. Σε πολλές περιπτώσεις η ικανοποιητική προσαρμογή στο περιβάλλον συντελεί στο να μην πληρούν τα κριτήρια της νοητικής υστέρησης κατά την ενηλικίωσή τους.

7. Γνωστικά χαρακτηριστικά

- Προσοχή
- Ταχύτητα επεξεργασίας των πληροφοριών
- Οργάνωση των πληροφοριών και χρήση της λογικής
- Μνήμη
- Γνωσιακή βάση
- Μεταγνώση

8. Περιβαλλοντικά αίτια

- τα περιβαλλοντικά αίτια που περιλαμβάνουν:
 - κατά την περίοδο της κύησης (μολυσματικές και χρόνιες ασθένειες της εγκύου, ακτινοβολίες, λήψη φαρμάκων, κακή διατροφή, προχωρημένη ηλικία, ασυμβατότητα Rhesus μεταξύ της μητέρας και του εμβρύου, διαβήτη στη μητέρα, συναισθηματικές διαταραχές, τραυματισμοί)
 - κατά τον τοκετό (πρόωρος τοκετός, επέμβαση με μηχανικά μέσα, παρατεταμένη καθυστέρηση της πρώτης αναπνοής του μωρού)
 - κατά την παιδική ηλικία (παιδικές ασθένειες, εγκεφαλικά τραύματα, ατυχήματα, κακή διατροφή, δηλητηριάσεις, ακατάλληλο οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον, ιδρυματοποίηση)

9. Μορφές αγωγής

- Κινητική(ρυθμικής, φυσικής γυμναστικής και ασκήσεις προσανατολισμού)
- Αισθητηριακή(αισθήσεις, αντίληψη)
- Μουσική
- Θεατρική

10. Αγωγή των αισθήσεων

Δράσεις:

- Η/ Ο Νηπιαγωγός αρχικά, για 2-3 λεπτά, δίνει υλικό (νερό, άμμο, πηλό, ξύλο, πέτρες, χαρτί) στο παιδί και το αφήνει να έρθει σε επαφή με αυτό και να πειραματιστεί. Στη συνέχεια το κατευθύνει σε συγκεκριμένη δράση.
- Η/ Ο Νηπιαγωγός οργανώνει δραστηριότητες με αυτά τα υλικά δίνοντας τη δυνατότητα στο παιδί να αποκτήσει εμπειρίες από τα χαρακτηριστικά και τις ιδιότητες τους. Για παραδειγμα το νερό μπορεί να έχει διαφορετικές θερμοκρασίες, να παγώνει και να λιώνει.
- ► Να αποκτήσει εμπειρίες για τις ιδιότητες και τη χρήση αντικειμένων (τεχνητό περιβάλλον).

Δράσεις:

- 1) Το παιδί γεμίζει και αδειάζει έναν κουβά με άμμο ή με κάποιο άλλο υλικό.
- 2) Η/ Ο Νηπιαγωγός οργανώνει δραστηριότητες με σαπουνόφουσκες και μπαλόνι. Το παιδί παρατηρεί, παίζει, δημιουργεί σαπουνόφουσκες, φουσκώνει και ξεφουσκώνει μπαλόνι
- ► Να αντιλαμβάνεται τη χρήση των αντικειμένων σε οργανωμένες καταστάσεις.

Δράσεις:

- Η/ Ο Νηπιαγωγός τοποθετεί κάποια αντικείμενα ως εμπόδια τα οποία το παιδί καλείται να ξεπεράσει κατά τη διάρκεια της μετακίνησής του στο χώρο
- Η/ Ο Νηπιαγωγός κρύβει κάποιο αντικείμενο κάτω από ένα ύφασμα/ πανί και το παιδί πρέπει να τραβήξει του ύφασμα και να αποκαλύψει το αντικείμενο.
- ► Να δημιουργεί και να παρατηρεί ίχνη που προκλήθηκαν από κινήσεις.

10. Αγωγή των αισθήσεων

- **Δράσεις:**

Η/ Ο Νηπιαγωγός δημιουργεί καταστάσεις όπου το παιδί δημιουργεί ίχνη σε κίνηση.

- 1) Με ένα στραγγιστήρι το παιδί με τη βοήθεια της/ του Νηπιαγωγού απλώνει αλεύρι ή άμμο στο τραπέζι. Κατόπιν κάνοντας κινήσεις με τα δάχτυλα πάνω στην επιφάνεια δημιουργεί σχήματα
- 2) Μια σακούλα με νερό στην οποία υπάρχει μια μικρή τρύπα. Καθώς το παιδί μετακινείται και την κρατά αφήνει πίσω του ίχνη.
- Να δημιουργεί και να παρατηρεί τυπώματα: 1) Αφήνει σημάδια στο χιόνι 2) Χρησιμοποιεί την παλάμη του ως «σφραγίδα». Η παλάμη βουτηγμένη σε δαχτυλομπογιές και δημιουργεί αποτυπώματα στο χαρτί.

Που θα θέλατε να πάει το δικό σας
αερόστατο;

